

МИШЕЛ ТУРНИЕ ЦАР ЗЛАТОБРАД

Превод от френски: Добринка Савова-Габровска, 1987

chitanka.info

Живееше някога в щастливия Арабистан в град Шомур един цар на име Набунасар III, прочут с къдравата си брада, спускаща се като златиста река, заради която го наричаха Златобрад. Той полагаше големи грижи за нея и стигна дори дотам, че през нощта я завиваше в малка копринена калъфка, а на сутринта я разпускаше и поверяваше на опитните ръце на една бръснарка. Защото добре е да се знае, че бръснарите си служат ловко с бръснача и подкъсяват брадите, а бръснарките тъкмо обратно — служат си само с гребен, маша и пръскалка и се скъпят да отрежат и един косъм от брадите на своите клиенти.

Набунасар Златобрад, който на младини беше оставил брадата си да расте на воля, без да ѝ обръща внимание, по-скоро от небрежност, отколкото нарочно, с годините започна да придава все по-голямо значение на това продължение на своята брадичка, да го счита почти за вълшебно. Не беше далече от мисълта да го превърне в символ на царската си сила, дори в средоточие на царската си власт.

И не се уморяваше да съзерцава в огледалото златната си брада, в която с удоволствие прокарваше пръсти, отрупани с пръстени.

Народът на Шомур обичаше своя цар. А царуването му продължаваше повече от половин век. Управниците, подобно на своя господар, потънали в блаженство, непрекъснато отлагаха спешните реформи. Съветът на министрите се събираше само веднъж месечно и стражата дочуваше през вратите все същите реплики, последвани от продължително мълчание:

— Трябва да се направи нещо.

— Да, но да не прибързваме.

— Моментът не е назрял.

— Нека времето си каже думата.

— Налага се да изчакаме.

И се разотиваха с дълбоки поклони, но без да вземат решение.

Едно от основните занимания на царя беше след обяда — церемониално дълъг, бавен и тежък — да си дремне сладко и сънят му продължаваше до късно след пладне. Редно е да уточним, че той спеше на въздух, на терасата, засенена от плетеницата на петунии.

Всъщност от няколко месеца цар Златобрад не беше вече толкова спокоен. И не защото предупрежденията на неговите съветници или тайното недоволство на народа му бяха успели да го развълнуват.

Съвсем не. Неговата тревога беше от по-високо, по-дълбоко, с една дума от по-висше естество. За първи път цар Набунасар III, съзерцавайки се в огледалото, което му поднесе бръснарката, след като го среса, забеляза един бял косъм сред златистия поток на брадата си. Този бял косъм го потопи в бездните на дълбок размисъл. „Ето че старея — мислеше си той. — Разбира се, това можеше да се очаква, но вече и фактът е налице, неопровержим като този косъм. Какво да правя? Какво да не правя? Защото както имам бял косъм, така си нямам наследник. Жених се два пъти, но нито една от моите царици не дари царството с принц. Трябва да се предприеме нещо. Но да не прибързваме. Наистина, нужен ми е наследник, може и да осиновя някое дете. Но да прилича на мене, много да ми прилича. Просто да бъде точно такъв, какъвто бях аз на младини, като съвсем млад. Моментът не е назрял. Нека времето си каже думата. Налага се да изчакаме.“

И като повтаряше, без да ще, привичните реплики на своите министри, той заспиваше, мечтаейки за малкия Набунасар IV, който да прилича на него като брат близък.

Но един ден, както си почиваше, царят се сепна, усети, че нещо доста силно го бодна. Той инстинктивно потърка брадата си, защото тъкмо там почувствува болка. Но... Нищо. Нямаше кръв. Тогава удари по гонга. Дойде неговата бръснарка. Той ѝ нареди да донесе голямото огледало. Огледа се. Смътното предчувствие не го беше излъгало — белият косъм беше изчезнал. Възползувайки се от съня му, нечия ръка — истинско светотатство — беше дръзнала да разруши целостта на златистото продължение на брадичката му.

Наистина ли косъмът бе отскубнат или се криеше някъде сред гъстата брада? Въпросът оставаше открит, тъй като на другата сутрин бръснарката, след като изпълни задълженията си и поднесе огледалото на царя, косъмът си беше на мястото — съвсем истински, чисто бял, като сребърна нишка в мина за медна руда.

Същия ден цар Набунасар се отпусна в обичайната следобедна дрямка, но продължи да изпитва някаква тревога, където мислите за бъдещия наследник се преплитаха смътно със загадката за собствената му брада. Той наистина не можеше да се съмнява, че тези два въпроса са всъщност само един и че ще бъдат решени наведнъж.

Цар Набунасар III тъкмо беше задрямал, когато силна болка в брадата го изтръгна от съня му. Той се стресна, извика за помощ, накара да донесат огледалото — белият косъм отново беше изчезнал.

На другата сутрин косъмът пак беше на мястото си. Само че този път царят реши да не се заблуждава от онова, което видя. Може дори да се каже, че направи решителна стъпка към истината. Не му убягна, че докато предишната вечер косъмът се намираще вляво и в долната част на брадичката му, сега той се беше появил горе вдясно, почти до носа, така че трябваше да си направи извода — щом косъмчетата не са подвижни, значи това беше някакъв друг бял косъм, изникнал през нощта, защото се знае, че космите използват тъмнината, за да побеляват.

През този ден, като се готвеше за почивка, царят знаеше какво щеше да се случи: едва бе притворил очи и моментално ги отвори от остро бодване по дясната буза, където беше забелязал последния бял косъм. Този път не заповяда да му донесат огледало, убеден, че отново са го издебнали.

Но кой ли беше, кой?

Не минаваше ден без бодване. Царят се заричаше да не заспива вече под петуниите. Преструваше се на заспал, притваряше леко очи, но зорко следеше през клепки какво става. Но можеш ли да се преструваш, че спиш, и да не заспиш наистина? И хоп! Когато болката го жегваше, той вече спеше дълбоко и всичко беше свършено още преди да отвори очи.

Но никоя брада не е толкова гъста. Всяка нощ по един златен косъм ставаше бял и на свой ред биваше отскубван в ранния следобед. Бръснарката не смееше да каже нищо, но царят виждаше как лицето ѝ помръква от това, че брадата му все повече изтънява. Той самият, като се наблюдаваше в огледалото, поглаждаше това, което беше останало от златната брада, вираше се в очертанията на брадичката си, която все по-ясно изпъкваше сред оределите косми. Най-странното бе, че промяната не му беше неприятна. Под маската на величествения старец, която постепенно се изтриваше, той виждаше как отново се появяват, как изпъкват чертите на голобрадия младеж отпреди. И

тогава въпросът за това, кой ще го наследи, не му се струваше толкова належащ.

Когато по брадичката му останаха не повече от дванадесет косъма, той сериозно се замисли да уволни побелелите си министри и да поеме сам в ръцете си юздите на управлението. И тъкмо тогава събитията взеха нов обрат.

Дали защото оголените му бузи и брадичката бяха станали почувствителни на течение? Случваше се така, че се събуждаше от лекия ветрец, който лъхаше само за част от секундата, преди белият косъм да изчезне. И един ден той видя! Какво видя? Как една красива бяла птица, бяла като бялата брада, каквато той никога нямаше да има, се стрелна нависоко, отнасяйки в човката си косъма, който току-що беше изтръгнала. Ето че всичко стана ясно — тази птица искаше да свие гнездо с цвета на перушината си и не беше открила нищо по-бяло от космите на царската брада.

Набунасар се радваше на откритието си, но изгаряше от нетърпение да научи нещо повече. Крайно време беше, защото на брадичката му оставаше само един косъм, а когато и той станеше бял като сняг, красивата птица щеше да се появи за последен път. Как да се опише вълнението на царя, легнал да си почива под петуниите следобед? Отново трябваше да се престори на заспал, но да не се поддава на съня. А този ден обедът беше особено разнообразен и вкусен и подканяше към продължителна почивка. Набунасар III се бори героично с унеса, който го обхващаше на приятни вълни, и за да остане буден, не дигаше очи от дългия бял косъм на брадата си, извиващ се под ярката светлина. Вярвайте, царят само за миг се забрави, за кратък миг и се опомни под ласката на нежно крило по бузата си, като усети бодване по брадичката. Той бързо протегна ръка, докосна нещо меко и туптящо, но пръстите му не хванаха нищо, а когато отвори очи, срещу светлината на червеното слънце видя само черната сянка на бялата птица; птицата се отдалечаваше и вече никога нямаше да се върне, защото отнасяше в човката си последния бял косъм от царската брада!

Царят скочи и едва не заповяда на стрелците си да заловят птицата и да му я донесат, жива или мъртва. Грубо и неразумно действие от страна на един досаден владетел. И тогава той видя нещо бяло да кръжи във въздуха и да се спуска към земята — едно перо,

едно белоснежено перо, което сигурно беше отскубнал от птицата, когато я докосна. Перото бавно падна на плочника и царят с огромен интерес видя, че става чудо: след като за миг остана неподвижно, перото се завъртя около себе си и насочи острия си край към... Точно така, това перце, паднало на земята, се завъртя като магнитна стрелка на компас, но вместо да посочи север, то се обърна натам, накъдето беше отлетяла птицата.

Царят се наведе, взе перцето и се опита да го закрепил на дланта си. Тозчас то се завъртя и се закова в югоизточна посока, посоката, която беше избрала птицата, за да изчезне.

Това беше знак, покана. Като продължаваше да крепи внимателно перото върху дланта си, Набунасар се спусна по стълбите на двореца, без да отвърща на почтителните поклони, които му отправяха придворните и слугите, докато слизаше.

Щом излезе на улицата, напротив, сякаш никой не го позна. На минавачите не им минаваше и през ум, че този голобрад мъж, който тичаше облечен с обикновени шалвари и късо елече, а в ръката си крепеше едно бяло перце, е техният величествен господар Набунасар III. Дали защото това необичайно държание им се струваше несъвместимо с достойнството на един цар? Или имаше нещо друго — например новият му младежки вид, който го правеше неузнаваем? Твърде зает да крепи перото върху дланта си и да следва указанията му, Набунасар дори не се запита коя е причината, а това беше най-главното.

Цар Набунасар III, а може би вече трябва да казваме предишният цар Набунасар III, дълго тича така. Излезе от Шомур, прекоси дивите, стигна една гора, изкачи една планина, премина една широка река по един мост, а после друга, по-малка, през един брод прекоси една пустиня и изкачи още една планина. Тича, тича, тича, без много да се измори, доста изненадващо за стар човек, наедрял и поизнежен от безгрижния живот.

Най-сетне той се спря пред малка горичка под един голям дъб, а бялото перце се насочи право към върха му. Най-горе, на последното разклонение се виждаше купчина клечки, а върху гнездото, защото това очевидно беше гнездо, стоеше красивата бяла птица и неспокойно се въртеше.

Набунасар се протегна, хвана се за най-ниския клон и с един подскок седна на него, веднага се изправи, хвана следващия клон и взе да се катери пъргаво и леко като катерица.

Той бързо стигна до най-високото разклонение на дървото. Уплашена, бялата птица отлетя. Там във венец от клонки имаше едно бяло гнездо, където Набунасар лесно разпозна красиво сплетени всички косъмчета на своята брада. И в средата на това бяло гнездо стоеше едно яйце, едно хубаво златно яйце, като някогашната брада на цар Златобрад.

Набу свали гнездото от разклонението на дървото и започна да слиза, ала не беше лесна работа с този крехък товар в едната ръка! На няколко пъти си помисли да зареже всичко и дори когато беше само на дванадесетина метра от земята, едва не загуби равновесие и не падна. Най-сетне скочи на обраслата с мъх земя. От няколко минути той вече крачеше по пътя, който смяташе, че води към града, когато срещна нещо невероятно. Това бяха чифт ботуши, а над тях голям корем и най-отгоре шапка на горски пазач — с една дума истински горски великан. Гигантът се развика с гръмотевичен глас:

— Ей, хлапако! Така ли се крадат яйца от гнездата в царската гора?

Хлапак ли? Как се осмеляват да се обръщат така към него? И Набу изведнъж забеляза, че наистина е станал съвсем млад, слаб и пъргав, което обясняваше защо можа с часове да тича и да се катери по дърветата. Не му беше никак трудно да се шмугне в един гъсталак и да се измъкне от високия пазач, понесъл големия си корем.

Когато човек приближава Шомур, пътят минава покрай гробищата. Малкият Набу бе принуден да спре на това място поради голямата и знатна тълпа, заобиколила великолепна катафалка, теглена от шест черни коня — прекрасни животни с черни снопчета пера по главите и траурни покривала със сребърни ресни.

Той на няколко пъти запитва кого погребват, но хората повдигаха рамене и все не му отговаряха, като че ли задаваше много глупав въпрос. Момчето само забеляза, че на катафалката имаше гербове с буквата Н, а над буквата — корона. Най-сетне то се добра до една гробница на другия край на гробищата, постави гнездото до себе си и напълно изтощено, заспа върху надгробната плоча.

Слънцето се беше вече издигнало, когато на другия ден то продължи към Шомур. С изненада видя, че голямата порта е затворена — доста учудващо за този час на деня. Вероятно жителите очакваха някакво важно събитие или височайше посещение, защото само в такива изключителни случаи затваряха градските порти и после тържествено ги отваряха. Набу стоеше — изненадан и нерешителен пред високата порта, като продължаваше да държи бялото гнездо в ръцете си, когато изведнъж златното яйце се разпука и оттам излетя едно малко бяло птиче. Това малко птиче пееше с ясен и звънлив глас: „Да живее царят! Да живее новият цар Набунасар IV!“

И тогава тежките порти се завъртяха на пантите си и широко се разтвориха. Червен килим водеше оттам до стълбите на двореца. Отляво и отдясно се трупаше ликуваща тълпа и тъй като детето с гнездото тръгна напред, всички подеха възгласа на птичето, като викаха: „Да живее царят! Да живее нашият нов цар Набунасар IV!“

Царуването на Набунасар IV беше дълго и щастливо. Две царици една след друга заставаха до него, но нито една не дари царството му с престолонаследник. Царят си спомняше за някаква лудория в гората, когато беше преследвал една бяла птица, защото скубеше царската му брада и никак не се тревожеше за това, кой ще го наследи. Така беше дотогава докогато след години този спомен взе да избледнява в паметта му. Една хубава златна брада започна да покрива брадичката и страните му.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.